

I. คำนำ
(INTRODUCTION)

ปลา เป็นอาหารโปรตีนที่สำคัญประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะคนไทยจำนวนมากไม่น้อยนิยมบริโภค ปลาเป็นอาหารหลักหรืออาหารประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประเทศเรากุ่ดผสมพันธุ์ไปด้ยพันธุ์ ปลานานาชนิด และมีปริมาณมาก แต่ที่เรามักจะมองข้ามอยู่เสมอก็คือ โรค หรือพยาธิของปลา ที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของปลาและสุขภาพของประชาชน เพราะปลาโดยทั่ว ๆ ไป มีโรคพยาธิหลายอย่างที่คอยรบกวนทำลาย เช่น โรคแผลตามตัว (ทองอุไทย, 2510) และ โรค Trypanosome ในเลือด (Quadri, 1962; Becker, 1967) มีพยาธิหลายชนิดนำโรคมารู่คนได้ โดยอาศัยปลาเป็นตัวสื่อกลาง (Intermediate Host) เช่น ตัวจืด (มิกะเสนและเพื่อน, 1964; Daengsvang et al, 1966) พยาธิใบไม้ในตับ (ทะรินสุตและเพื่อน, 1961)

การศึกษาเกี่ยวกับพยาธิของปลา จึงมีความสำคัญมาก มีผลไปถึงการเพิ่มหรือการลดจำนวน ประชากรของปลา การคัดเลือกพันธุ์ปลาที่เหมาะสม เช่น ชนิดที่ต้านทานโรคได้ หรือไม่มีโรค จะเป็น ประโยชน์ในการช่วยเพิ่มผลผลิตทั้งในคานปริมาณและคุณภาพ (เช่น การบำรุงพันธุ์ปลา) ให้ดีขึ้นกว่า ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้หากทราบวงจรชีวิต (Life Cycle) ของปลาและพยาธิที่พอกก็จะทำให้การ กำจัด ป้องกัน หรือควบคุมโรคพยาธิต่าง ๆ ที่ติดคอรู่คนและสัตว์เลี้ยงซึ่งมีสาเหตุมาจากปลาเป็นได้ โดยง่าย เช่น ให้การติดโรคลดน้อยลง หรือหมดสิ้นไป

ในต่างประเทศได้มีการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับพยาธิของปลาโดยเฉพาะปลาน้ำจืดรูดหน้าไปมาก เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียตรัสเซีย ในแถบไกล ๆ ประเทศไทยก็มี ญี่ปุ่น อินเดีย ลังกา จีน และมาเลเซีย

งานต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับอนุกรมวิธาน เช่น ศึกษาลักษณะรูปร่างของพยาธิ หรือ รายงานชนิดที่พบใหม่ (Woodland, 1924; Thapar, 1927; Verma, 1928; Baylis, 1933; Datta and Poddar, 1935; Kulkarni, 1936; Sen, 1938; Podder, 1941; Singh, 1948; Sarkar, 1953; Yeh, 1955, 1960; Johri, 1956; Agarwal, 1958; Yamaguti, 1958-63; Ali, 1960; Gupta, 1961; Yorke and Maplestone, 1962; Fernando and Furtado, 1963a; 1963b; Furtado, 1963a, 1963b, 1965a, 1965b)

นอกจากนี้ก็มีบางคน เช่น Chaicharn and Bullock (1967) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเจ้าบ้านกับพยาธิ (Host-parasite interaction) Merrih and Ivan (1964) ได้ศึกษาในด้านการศึกษาเจริญเติบโต (development) และมีศึกษาน้อยมากเกี่ยวกับวงจรชีวิต (Life Cycle) (Cable and Dill, 1967)

สำหรับในประเทศไทยงานค้นคว้าทางด้านพยาธิปลาสมาอยู่ในวงแคบเฉพาะที่เกี่ยวกับทางการแพทย์เท่านั้น เช่น ศัพท์สุรัตน์ (1939); หะริณสุต, วัชรเสถียร และเจตนาเสน (1961); มิคะเสน, ชนะภูมิ และเจริญดาก (1964); Daengsvang et al (1966)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประสงค์จะทำการสำรวจพยาธิชนิดต่าง ๆ เท่าที่จะพบได้ในปลาน้ำจืด (ตามอวัยวะภายนอกและภายใน) ที่นิยมบริโภคและหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะเนื้อเยื่อ (Histology) และด้านการเจริญจากไข่ (development) ของพยาธิบางชนิด